

PSIXOLOGIYANING ASOSIY VAZIFALARI VA TADQIQOT YO'NALISHLARI

Shakarov Sharof

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Jismoniy madaniyat fakulteti

Texnologik ta'lim yo'nalishi 1-kurs talabasi

shakarovsharof004@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17640269>

Annotatsiya: Ushbu tezis psixologiya fanining mohiyati, uning asosiy vazifalari hamda zamonaviy tadqiqot yo'nalishlarini yoritishga bag'ishlangan. Psixologiyaning bosh vazifasi inson ruhiy jarayonlari, individual xususiyatlari va xulq-atvorining qonuniyatlarini ilmiy asosda o'rganishdan iborat bo'lib, mazkur ishda aynan ushbu jarayonlarning mazmuni, o'ziga xosligi va tahlil mexanizmlari keng yoritiladi. Psixologiyaning ilmiy bilish va amaliy ahamiyati shundan ham ko'rinadiki, psixologiyaning tarixiy taraqqiyotida bir qancha maxsus tar moqlar ajralib chiqdi. Psixologiyaning bu tarmoqlari hozirgi vaqtda mus taqil fanlar darajasiga ko'tarildi.

Kalit so'zlar: shaxs, psixologiya, ijtimoiy, inson, ruhiy, individual, tadqiqot, tibbiyot.

Abstract: This thesis is devoted to highlighting the essence of psychology, its main tasks and modern research directions. The main task of psychology is to study the laws of human mental processes, individual characteristics and behavior on a scientific basis, and this work extensively covers the content, uniqueness and analysis mechanisms of these processes.

Keywords: personality, psychology, social, human, spiritual, individual, research, medicine.

Аннотация: Диссертация посвящена раскрытию сущности психологии, ее основных задач и современных направлений исследований. Основной задачей психологии является изучение закономерностей психических процессов человека, индивидуальных особенностей и поведения на научной основе, и в данной работе широко освещаются содержание, своеобразие и механизмы анализа этих процессов.

Ключевые слова: личность, психология, социальный, человеческий, духовный, индивидуальный, исследование, медицина.

KIRISH

Psixologiya — inson ongini, ruhiy jarayonlarini, emotsional holatini, shuningdek, xulq-atvor va shaxs xususiyatlarini ilmiy o'rganadigan fan sifatida jamiyat taraqqiyotida muhim o'rin tutadi. Insonning fikrlashi, sezgi va idrok jarayonlari, motivatsiyasi, iroda faoliyati hamda shaxslararo munosabatlarning shakllanish mexanizmlarini anglash bugungi kunda nafaqat nazariy, balki amaliy sohalar uchun ham dolzarb sanaladi. Hozirgi davr inson hayotining barcha jabhalarida — ta'lim, tibbiyot, ishlab chiqarish, boshqaruv, biznes, kommunikatsiya, hatto kundalik hayotda ham psixologik bilimlarga ehtiyoj ortib bormoqda. Shu bois psixologiya fanining vazifalarini chuqur anglash va uning tadqiqot yo'nalishlarini tizimli o'rganish ilmiy izlanishlarning muhim yo'nalishiga aylanmoqda. Mazkur tezis psixologiya fanining asosiy vazifalarini, uning tarixiy taraqqiyoti jarayonida shakllangan nazariy konsepsiyalarini hamda zamonaviy tadqiqot yo'nalishlarini tahlil qilishni maqsad qiladi. Shuningdek, psixologiyaning turli sohalar bilan uzviy bog'liqligi, inson faoliyatini ilmiy asosda tushunishdagi o'rni va ahamiyati ham ko'rib chiqiladi. Tadqiqot psixologiya fanining nazariy asoslarini mustahkamlash, ruhiy jarayonlarni ilmiy tahlil qilish va amaliyotga tatbiq etish imkoniyatlarini chuqur yoritib berishga xizmat qiladi.

Psixologiya fani oldida ham nazariy, ham amaliy vazifalar turadi. Uning nazariy vazifalariga:– psixik hodisalarning paydo bo'lish xususiyatlarini o'rganish;– uning mexanizmlari va

qonuniyatlarini ilmiy jihatdan yoritib berish;– psixik jarayonlarni fiziologik jarayonlar bilan birga talqin qilish;– psixik hodisalarni hayotda, amaliyotda, turli faoliyatlar jarayoni da paydo bo'lishi omillarini o'rganish;– intellekt (zehn, aql, idrok), abstrakt tafakkur qilish qobiliyatini shakllanishini tezlatish muammosini hal qilish;– insonda «mudrab yotgan layoqatlarni qobiliyat darajasida shaklla nishini ilmiy asoslab berish»;– yangicha fikrlash, ya'ni yangicha tafakkur qilishning psixologik masalalarini yoritib berish.

Shuningdek, aqliy taraqqiyotga, kasb-hunar o'rganishga, yosh va individual xususiyatlarni o'rganish, ijodiy faoliyat, badiiy ijodiyot, mehnatda ijodning paydo bo'lishi, axborot vositalari va pedagogik texnologiyaning bilim egallashga ta'sirini o'rganish, ta'lim jarayonini takomillashtirish va uni hayotga tatbiq qilishdan iboratdir. Psixologiyaning amaliy vazifalari psixologik bilimlarni keng jamo atchilik ommasiga yetkazib berishdan iboratdir. Hozirgi sharoitda ota onalar, tarbiyachilar bola tarbiyasida psixolog-pedagoglarning psixologik bilimlariga muhtojdirlar. Turli yoshdagi bolalarning yoshlik va individual 5 farqlarini ajratish, ularga individual munosabatda bo'lish, iqtidorli bolalar bilan ishlash, yakka bola tarbiyasi, tarbiyasi qiyin bolalarga o'zaro munosabat, turli yot oqimlarga kirib ketuvchilar bilan ishlash, sust o'zlashtiruvchi bolalar bilan ishlash, psixik rivojlanishida orqada qolgan, psixik taraqqiyoti tutilib qolgan yoki rivojlanishida kamchiligi bo'lgan bolalar bilan ishlash kabi masalalarda ruhiy taraqqiyot qonunlariga doir psixologik bilimlardan keng jamoatchilikni, ota-onalar, mahalla faollarini bahramand qilishdan iboratdir.

Psixologiya inson ruhiy hayotining murakkab tuzilishi, xulq-atvorining shakllanishi va shaxsning individual rivojlanish qonuniyatlarini o'rganadigan fan sifatida ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, psixologiyaning asosiy vazifalari — ruhiy jarayonlarni ilmiy tahlil qilish, ularning mexanizmlarini ochib berish, shaxs xususiyatlari va ijtimoiy munosabatlarni o'rganish, hamda psixologik bilimlarni amaliyotga tatbiq etishdan iboratdir. Bu vazifalar psixologiyaning nafaqat nazariy, balki real hayotdagi muammolarni hal qilishdagi o'rnini ham yaqqol ko'rsatadi. Zamonaviy psixologiya ko'plab tadqiqot yo'nalishlarini qamrab oladi: kognitiv jarayonlarni o'rganishga qaratilgan yo'nalishlar, shaxs va motivatsiya psixologiyasi, ijtimoiy munosabatlar psixologiyasi, klinik va konsultativ psixologiya, pedagogik psixologiya hamda eksperimental tadqiqotlar shular jumlasidandir. Bu yo'nalishlar insonning psixik faoliyatini yanada chuqurroq anglash, psixologik yordam ko'rsatish usullarini takomillashtirish hamda turli sohalarda samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, psixologiya fani nafaqat inson ruhiy dunyosini tushunishda, balki jamiyat taraqqiyotini ta'minlashda, sog'lom muhit yaratishda va inson salohiyatini rivojlantirishda ham beqiyos ahamiyat kasb etadi.

Psixologiyaning asosiy vazifalari va tadqiqot yo'nalishlarini chuqur o'rganish kelajakdagi ilmiy izlanishlar uchun mustahkam asos yaratadi va amaliy psixologik faoliyatning samaradorligini oshiradi. Shuni ta'kidlash kerakki, psixologiya nafaqat ilmiy bilimlarni, balki amaliyotga yo'naltirilgan yechimlarni ham ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Tadqiqotlar insonning shaxsiy va ijtimoiy hayotini yaxshilash, stress, konflikt va motivatsiya bilan bog'liq muammolarni hal qilishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu tariqa, psixologiya fani nafaqat insonning ruhiy dunyosini o'rganish, balki jamiyatda sifatli va samarali faoliyat yuritish imkoniyatlarini yaratishda ham markaziy rol o'ynaydi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Abduqodirov A.A. Psixologiya: darslik – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
2. G‘oziyev E.G‘. Umumiy psixologiya – Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2010.
3. Nazarova Z.X. “O‘spirin bokschilarning sport yutuqlari natijasida erishgan toifalarida motivatsiyaning o‘ziga xos xususiyatlari” – Toshkent: 2024.
4. Karimova V.M. Psixologiya asoslari — Toshkent: Tafakkur, 2013.
5. Yo‘ldoshev J., Usmonov S. Pedagogik va yosh psixologiyas – Toshkent: Fan va texnologiya, 2015.
6. Raxmatova F. Psixologiya nazariyasi va amaliyoti – Toshkent: Innovatsiya-Ziyo, 2021.
7. Shodiyev E., Mamatqulov M. Umumiy psixologiya fanidan o‘quv qo‘llanma – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2018.
8. O‘rinboyeva G. Ruhiyat va xulq-atvor psixologiyasi – Toshkent: Universitet, 2019.
9. Safarova M. Kognitiv psixologiya asoslari – Toshkent: O‘qituvchi, 2017